

Att välja hö till alpackor/Grundläggande utfodring

Hö eller hösilage, även kallat grovfoder, är basen i en idisslares foderstat och om man gör sig besvär att lägga en omsorgsfull grund genom sitt val av grovfoder bäddar man även för en okomplicerad utfodring och en frisk alpacka.

Alpackan är en sk modifierad idisslare med tre magar istället för fyra som t ex får och kor. Alpackans matsmältningssystem får en egen artikel vid senare tillfälle men vi kommer att bekanta oss med första magen här. Balansen och funktionen i första magen är **livsviktig** för alpackan.

Medan andra däggdjur inkl människan har en 'kemisk' process som med hjälp av magsyra börjar nedbrytningen av födan har alpackan en bakteriell process. I alpackans första mage finns en 'soppa' som sjuder av mikroorganismer/bakterier som är specialister på att bryta ned ingredienserna i grovfodret.

Det finns inga enzymer i världen som klarar av att bryta ned cellulosa men idisslarens 'bakteriesoppa' vet hur man omvandlar cellulosa till näring och energi. Alpackan och mikroorganismerna har ett symbiotiskt förhållande, det krävs att alpackans föda håller bakteriekulturen i balans för att bakterierna i sin tur sen ser till att förse alpackan med den näring och energi som krävs för att leva. PH-balansen i första magen skall vara ungefär neutral för att fungera väl. Grovfodret är nyckeln till att balansen bibehålls.

Olika kategorier av djur har olika näringsbehov. Hingstar/valacker behöver en underhållsdiet medan avelsston är veritabla fabriker som samtidigt som dom underhåller sin egen kropp skall producera mjölk till fölet vid sidan och skapa en ny liten alpaka inuti sig. Stoet som används i avel behöver en diet som är rik både på proteiner och energi och hon kan få den största delen av sitt näringsbehov täckt av ett bra grovfoder.

- Ett bra grovfoder är smakligt.....annars faller hela ekvationen.....det behöver ätas
- Ett bra grovfoder ska hålla en god hygienisk kvalitet.....ge aldrig dammigt/mögligt hö till några djur. En silagebal behöver användas på några dagar, den håller sig något längre om det är kallt.
- Ett bra grovfoder har ett näringsvärde som täcker större delen av alpackans näringsbehov.

Det enda sättet att ta reda på vad höet/silaget innehåller är att ANALYSERA det. Medvetna foderproducenter, och dom blir fler och fler, analyserar självklart det foder de säljer. Producerar du ditt eget hö är det lätt att skicka in ett prov för analys. Grovfodret lägger grunden till hela foderstaten och vet du inte vad den innehåller famlar du i totalt mörker vad beträffar vilka eventuella tillskott du behöver komplettera med. Famla i mörker är inte kul.

Alpackans behov av råprotein i höet/silaget ser ut så här (% per kg torrs substans):

- Underhållsdiät ca 10 – 12 %
- Tidig dräktighet minst 12%
- Hödräktighet 14 – 16%
- Tidig digivning 14 – 16%
- Sen digivning minst 12%
- Växande djur upp till 9 mån 14 -16 %
- Växande djur 9 – 18 mån minst 12%

Energi behov: 10 – 11 MJ/kg torrs substans

Grovfodrets näringsinnehåll beror på **när** i växtens utveckling skörden sker. Efter axgång sjunker näringsvärdet snabbt. Alpackan äter bladet på gräset inte strået för det är där näringen finns. Du behöver alltså ha ett spätt och bladigt hö som skördats tämligen tidigt i grässets växtutveckling. Det spelar ingen roll om skörden kallas för första-, andra- eller tredjekoörd för det som styr slutresultatet är vilket stadium av sin utveckling gräset är.

De flesta grovfoder som produceras idag har hästar i fokus och är för grovt för alpackan. För grovt i bemärkelsen att gräset är för 'moget' med för grova fibrer som alpackan inte kan tillgodogöra sig och både proteinhalt och energiinnehåll är för lågt för att vara en bra grund i alpackans foderstat.

Alpackan är en selektiv ätare och kommer alltid att plocka det ur grovfodret som den har nytta av och många många alpackaägare kan vittna om hur mycket foder som får bäras ut igen om de får ett hö som inte riktigt passar. Duktiga producenter av grovfoder för får, som ju också är en liten idisslare, förstår lättare vad en alpacka behöver. Ett hö för tackor som också har behov av ett högvärdigt hö/hösilage kan vara värt att leta efter. Hösilage till mjölkkor är oftast också perfekt till alpackor.

De flesta har säkert hört att alpackan behöver fibrer. Viss förvirring runt begreppet existerar och man kan tro att att fibrerna behövs för tarmrörelser ung som för människor som äter för mycket processade livsmedel. En del sanning ligger i att det behövs en viss struktur i fodret men det behovet möts lätt av ett grovfoder som passar alpackan näringsmässigt. Alpackans verkliga behov av fibrer är behovet av **smältbara fibrer** m a o fiber av hög näringsmässig kvalitet som mikroorganismerna/bakterierna i första magen kan bryta ned till näring och energi. Gräs består av cellulosa, hemicellulosa och lignin. Alpackans mikroorganismer kan hantera cellulosa och hemicellulosa medan lignin inte går att bryta ned och ger ingen näring. Ju grövre gräset blir ju mer lignin innehåller det. Halm t ex består till hög del av lignin och är värdelös föda, väldigt varmt väder under växtperioden ökar också lignininnehållet i växten.

Protein

Proteiner är äggviteämnen och fungerar som byggstenar och behövs i hög grad hos växande alpackor., Stoet som producerar mjölk (som innehåller massor av protein)

och har en ny alpacka på tillväxt i magen har också ett högt proteinbehov. Har du ett grovfoder med för låg proteinhalt för den kategori djur du har kan du komplettera med t ex lusern hackad strå som håller en råproteinhalt på 15%. Lusern är även rikt på aminosyran lysin som är nödvändig för växande djur. Men OBSERVERA att lusern absolut inte är kraftfoder. Energiinnehållet är inte högre än 8,5MJ/kg torrsubstans och det håller ingen varm en kall vinter.

Energi

När man pratar om kraftfoder är det som regel energitillskott som menas. En kroppsbyggare som bygger muskler äter massor av proteiner för att bygga muskelmassa men för att använda musklerna behöver han energi. Likaså behöver alla energi för att andas, röra på oss, hålla oss varma, etc. Kroppsbyggaren är ett bra exempel. När uppvisningen eller tävlingen närmar sig vill han 'definiera' sina muskler och det gör han genom att 'bränna' bort så mycket underhudsfett som möjligt. Genom att plocka bort all föda som innehåller energi (kolhydrater och fett) och bara äta proteiner förbrukar kroppen det överskottslager av energi som den lagrat som fett. Resultatet blir att kroppsbyggaren blir väldigt trött, frusen och kraftlös (trots alla stora muskler) Energi är bränsle.....finns det inget bränsle spelar det ingen roll hur stor motor man har. Energi får vi genom kolhydrater och fett. Växande gräs har ett högt energiinnehåll. Oftast går en hög proteinhalt i grovfodret hand i hand med ett högt energivärde. Energivärdet mäts i MJ/kg torrsubstans.

Mikroorganismerna i alpäckans första mage är designade att bryta ned fibrer och dessa mikroorganismer skapar en miljö med ett PH-värde som alpäckan mår bra av. Om du utfodrar med säd kommer de mikroorganismer som bryter ned stärkelse att gynnas och de skapar en surare miljö som på sikt kan skada alpäckan. Effekten blir att de gräsfibernedbrytande bakterierna blir färre och ofta medför detta även att en idisslare äter mindre grovfoder än den bör. Alpäckan är skapad att bearbeta fibrer och vi bör låta den göra det så långt det är möjligt. Höt/hösilaget stimulerar dessutom idisslingen.....maten stöts upp och blandas med ny saliv och sväljs igen. Saliven är basisk och buffrar den eventuella försurning som uppstår i magen vid nedbrytningen av fodret.

Skulle ditt foder ha ett lågt energivärde kan du komplettera foderstaten med energi/kraftfoder. De flesta ston behöver något extra åtminstone under sen dräktighet och digivning även om man har ett bra grovfoder i botten. Försök hitta ett foder som har 'långsamma kolhydrater' och helst inte är helt sädesbaserat. Bättre att ta en del av energin ur smältbara fibrer som t ex Speedibeet (betfibrer där det mesta av sockret tagits bort).

Vitaminer och mineraler

Alpäckan behöver mineraltillskott (detta ämne behöver en egen artikel) och har särskilt behov av selen och zink och inte att förglomma AD vitaminer. En bra idé är att ha mineraler/vitaminer för sig och inte hopblandade med energi/kraftfodret. Det kan ju verka enkelt men blir besvärligt när olika djur har olika behov.....hingstar

behöver kanske inget kraftfoder alls men definitivt sina mineraler och vitaminer.
Vissa ston kanske behöver väldigt lite kraftfoder men hela dosen mineraler och andra
mer kraftfoder men normal giva mineraler och vitaminer.

Källor:

Jane Vaughan, Nutrition, Feeding alpacas to maximize their reproductive potential

Robert Van Saun, Hepatic Lipidosis in Llamas and Alpacas

Nancy Ihlbeck, Basics of Alpaca Nutrition

Nancy Ihlbeck, Alpaca Protein Requirements, A comparative approach